

потребами і може бути присутнім під час уроків, позаурочної та позашкільної діяльності, допомагати в пересуванні, відвідуванні туалету, переодяганні, харчуванні та задоволенні інших соціальних фізичних потреб здобувача освіти. А. не призначається керівником закладу, проте має доступ до освітнього процесу відповідно до чинного законодавства і супроводжує здобувача освіти, не втручаючись у процес навчання. А. може бути один із батьків, інший законний представник чи уповноважена ними особа, соціальний працівник.

Літ.: 1. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році. 2. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1022 від 27.09.2021 «Про умови допуску асистента учня/дитини до освітнього процесу для виконання його функцій та вимоги до нього».

Наталія Квітка

АУДІОДИСКРИПЦІЯ (ТИФЛОКОМЕНТУВАННЯ) – 1) створення окремої звукової доріжки із закадровим описом персонажа, предмета, простору або дії у відеопродукції для незрячих, осіб з порушеннями зору та осіб з дислексією; 2) спеціальний голосовий супровід, який наживо, через технічні пристрої подається до незрячих/слабкозорих глядачів і пояснює їм усе, що неможливо відстежити візуально. Під час культурного, спортивного або іншого заходу може бути використано два різних методи дескрипції. У першому випадку – це заздалегідь записаний голосовий супровід (наприклад,

для театральної вистави), при цьому існує велика ймовірність неточностей, адже вистава може відбуватися з деякими змінами темпу чи ритму. Другий спосіб – це присутність аудіодискриптора – людини, яка наживо коментує подію. Система А. використовується при проведенні культурних та освітніх заходів, у театрах та кінотеатрах, спортивних подій, оскільки культурне середовище має бути адаптовано для всіх.

Літ.: 1. Потимко О. З., Бонковська О. Б. Аудіодискрипція в Україні: методика творів мистецтва : методичний посібник. – Львів, 2017. – 60 с.

Катерина Довгопола

АФАЗІЯ (від гр. *a* – заперечна частка, *phasis* – висловлювання) – тотальна або часткова втрата вже сформованого мовлення внаслідок локальних уражень домінантної півкулі головного мозку, що характеризується семантичними, фонематичними, морфологічними й синтаксичними порушеннями при відсутності розладів мовленнєво-рухового апарату та слуху (див. Мовленнєві порушення). А. слід диференціювати з дизартрією, анартрією та алалією (див. Алалія, Дизартрія).

Причинами А. є крововиливи в окремих ділянках кори головного мозку домінантної півкулі, енцефаліти, менінгіти чи ін. запальні процеси, черепно-мозкові травми. А. може призвести до соціальної ізоляції, адже страждає як імпресивне, так і експресивне, усне (слухання, говоріння) й писемне (читання, письмо) мовлення (див. Мовлення).

Акустико-мнестична А. – розлад, що виникає при ураженні середніх і

задніх відділів скроневої ділянки кори головного мозку домінантної півкулі та супроводжується порушенням розуміння мовлення в умовах підвищеного вербального навантаження (одночасне пред'явлення кількох інструкцій, великий обсяг інформації, швидкий темп зверненого мовлення), а також труднощами утримання серій слів у слухо-мовленнєвій пам'яті (через звуження її обсягу), що призводить до появи значної кількості вербальних замінів лексем, особливо на позначення предметів і дій.

Амнестична А. – розлад номінативної функції мовлення, що виникає при ураженні тим'яно-потиличної ділянки домінантної півкулі головного мозку та проявляється у труднощах називання предметів. Підказки у вигляді промовляння першого звука чи складу слова значно спрощують його пригадування та називання (див. Амнезія).

Динамічна А. – виникає при ураженні середньо- та задньолобних відділів кори лівої півкулі мозку, що призводить до порушень суцесивного аналізу та синтезу (див. Суцесивний) у вигляді труднощів планування мовлення, актуалізації потрібних слів. Писемне мовлення при Д. а. збережене.

Моторна А. (А. Брока) (див. Моторна афазія).

Оптико-мнестична А. – розлад, який обумовлений ураженнями задньо-нижніх відділів скроневої ділянки лівої півкулі й характеризується порушеннями зорових функцій та операцій (пам'яті, уявлень), результатом яких є втрата здатності називати предмети при їх зоровому впізнаванні та збереженій можливості вербально познача-

ти їх при сприйманні на дотик (див. Агнозія, Ймовірне прогнозування).

Резидуальна А. (від лат. *residuum* – залишок) – залишки афатичного порушення в період відновлення після су-динних захворювань головного мозку.

Семантична А. (див. Семантична афазія).

Сенсорна А. (А. Верніке, акустико-гностична А.) (див. Сенсорна афазія).

Синтаксична А. – розлад усного мовлення у вигляді численних аграматизмів, наявності асемантичних слів, порушення розуміння сказаного та при відносній збереженості письма (див. Аграматизм).

Тотальна А. – поєднання моторної та сенсорної А., що спостерігається при ураженнях лобної, тим'яної, потиличної та скроневої ділянок домінантної півкулі головного мозку при гострих порушеннях мозкового кровообігу (див. Моторна афазія, Сенсорна афазія).

При А. поряд з логопедичною роботою (прийоми розгальмовування мовлення, актуалізації словника, комунікативні ситуації) проводяться відповідні медичні заходи (див. Автоматизовані мовленнєві ряди, Відновлювальне навчання).

Лім.: I. Chomsky, N. Tsvetkova, L. S. etc. She began to help patients as a practical speech therapist.

Юлія Рібцун

АФІЛПАЦІЯ – це прагнення дитини бути в оточенні подібних собі, інших старших людей тощо. А. у стародавніх греків означала процес усиновлення, в європейському середньовіччі термін позначав «приєднання». Поняття А.